

У ЗНАКУ ГРИПЕНА

Традиционални међународни аеромитинг у мађарском граду Кечкемету и ове године је потврдио репутацију једног од највећих и најзанимљивијих ваздухопловних манифестација у овом делу Европе. Пред више од 150.000 гледалаца своју вештину су приказали пилоти из 23 земље, а међу њима, већ трећи пут, и пилоти из Србије. Средишња фигура домаћег дела програма био је вишенаменски борбени авион JAS-39 C/D *грипен*, који је недавно уведен у наоружање мађарског ваздухопловства.

Грејда у свету ваздухопловства аеромитинг у Кечкемету више не представља сензацију, ипак се мора признати да је то догађај који изазива велику пажњу јавности. Број учесника је из године у годину све већи, а не мањкају ни стотине хиљада посетилаца који не жале да за једнодневну улазницу плате око 15 евра. То је, у ствари, велика забава, али и уносан посао на државном нивоу, због чега организацију тог комплексног догађаја води мађарско министарство одбране.

Аеродром у Кечкемету је, иначе, главна база мађарског војног ваздухопловства, у којој се налази комплетна борбена авиација те земље. Та јединица, означена као 59. ваздухопловна база „Сентђерђ Деже“, у свом саставу има два сквадрона борбене авијације: сквадрон „Пума“, који је однедавно наоружан авионима типа JAS-39C/D *грипен*, и сквадрон „Донго“, у чијем се саставу налазе летелице МиГ-29 и L-39 *албатрос*. Ти сквадрони су током аеромитинга представљали летачки програм домаћег ваздухопловства.

ЗВЕЗДЕ НА КИШИ

Нашој акро-групи „Звезде“, која припада новосадском Аероклубу „Супергалеб Г-4“, то је био и први наступ на аеромитингу вишег реномеа. Нажалост, он ће бити запамћен по лошој метеоролошкој ситуацији, због чега је изведен скраћени резерви програм. Међутим, „Звезде“ ће кечкеметској публици остати у памћењу по изузетној храбрости и смелости коју су показали другог дана Аеромитинга.

У тренуцима када је велики број посада отказивао наступ због јаких падавина, сви су били запањени када су видели да српске „Звезде“ полећу и, по највећем плъуску и видљивости смањеној на око два километра, приказују веома прецизан програм. Тај потез је измамио велики аплауз покислих посетилаца и подстакао и друге пилоте да полете тог дана

Овогодишњи, седми по реду аеромитинг одржан је 11. и 12. августа. Читав програм концепиран је по уобичајеној шеми – први део аеромитинга био је посвећен домаћем ваздухопловству, а потом је уследио међународни блок, уз парцијално учешће домаћина.

■ ВАЗДУХОПЛОВНИ МАРКЕТИНГ

Средишња фигура домаћег дела програма био је, без сумње, вишенаменски борбени авион JAS-39 C/D *грипен*, који је недавно уведен у наоружање мађарског ваздухопловства (испоручено је 11 од 14 наручених летелица). Аеромитинг је самим тим био идеална прилика да се пред ширим кругом демонстрирају летне могућности тог ваздухоплова, али и низ других аспеката у којима су забележене промене проузроковане увођењем савременог авиона четврте генерације. С тим циљем летачко представљање *грипена* било је употпуњено земаљским поставкама и низом штандова на којима су мађарски ваздухопловци са успехом приказивали наоружање те летелице, систем одржавања, симулаторе, алате, и слично.

У исто време, представници компаније која производи *грипене* „вребали“ су новинаре из земаља потенцијалних купаца те летелице, убеђујући их, уз пиво и кобасице, како је баш *грипен* неминован и најбољи избор за њихово ваздухопловство.

Маркетинг на земљи снажно је подржан и у ваздуху. Поред групних прелета мађарских *грипена*, соло дисплеје са тим авионом, осим Мађара, извели су и Чеси и Швеђани.

Поред домаћег ваздухопловства, на аеромитингу су наступили летачи из 22 земље. Процењује се да је за два дана, колико је аеромитинг трајао, њихове бравуре пратило више од 150.000 људи. Уиграна и искусна екипа домаћина и овог пута је потврдила реноме добрих организатора, тако да, и поред великог броја људи, није створана гужва. И не само то – више од 100 летелица ко-

Снимко Игор САЛИНГЕР

АКРО-ГРУПЕ

Посебан сегмент аеромитинга представљале су акро-групе, по чему је овогодишњи Кечкемет одскочио од великог броја других сличних манифестација у Европи. Од планираних шест, појавило се пет акро-група: француска „Патрол де Франс“ (авиони типа *алфа-иет*), хрватска „Крила олује“ (*пилатус РС-9*), данска „Бејби Блу“ (MFI-17), Турске „Звезде“ (F-5) и новоформирана српска акро-група „Звезде“ („ветерани“ *галеб Г-2*).

Свака акро-група летела је на ваздухопловима који припадају различитим категоријама, што је битно одредило и концепцију њиховог програма. Примера ради, Турци су се са ловцима F-5 често удаљавали од публике, док се Данци са клипним авионима MFI-17 нису усуђивали да изводе вертикалне еволуције.

Програм нашег „орла“ карактерисали су нови елементи у програму као, на пример, слетање из превртања

Снимко Славиша ВЛАЧИЋ

Снимио Игор САЛИНГЕР

Француска акро-група *Patrol d`Frans* је у Кечкемету оправдала статус једне од најбољих акро-група данашњице

је су на разне начине учествовале на аеромитингу, правовремено су и квалитетно опслужене.

Не треба изгубити из вида да је током протеклих десетак година база у Кечкемету доживела потпуни преображај од совјетског гарнизона у праву базу НАТОа. Редовни посетиоци Кечкемета из године у годину уочавају нове хангаре, пратеће објекте, маневарске површине, навигацијска средства, контролни торањ, и слично, а обновљен је и возни парк за опслуживање летења. Занимљив детаљ је и податак да припадници базе на располагању имају већи број скутера којима се крећу са једне на другу тачку аеродрома. Осим што се на тај начин штеди време и новац, увелико се смањује и гужва на аеродрому.

Прецизно испланирани летачки програм био је, као што је речено, подељен на два дела: домаћи и међународни. На међународном делу аеро-

митинга махом су биле изложене већ виђене летелице, што није умањило целокупан доживљај врхунске забаве има ли се у виду да су за командама били најбољи европски војни пилоти.

Поред мађарског, чешког и шведског *грипена*, наступили су белгијски и холандски F-16 MLU, мађарски МиГ-29, мађарски и словачки *албатроси* L-39, чешки L-159, словеначки *пилатус* PC-9, српски *орао* и Г-4 *супергалеб*, те шпански EF-18. У категорији хеликоптера представљени су мађарски и словачки Ми-24, белгијски А-109 и немачки Во-105. Сваки од тих наступа био је врхунски изведен и на границама техничких могућности ваздухоплова.

Стручној публици нарочито се допао наступ шпанског EF-18, који се, иначе, ретко појављује у овом делу Европе. Импресивни двомоторни авион, познат и под називом *хорнет* (*стршљен*), задивио је публику својом покретљивошћу и маневарбилношћу (нарочито на малим брзинама и под великим нападним угловима), показавши зашто представља недосањани сан многих ваздухопловстава.

Специјална шема фарбања нашег „супергалеба“ привукла је велику пажњу публике

Снимио Стјепан ВЛАЧИЋ

Снимко Славиша ВЛАЧИЋ

Снимко Славиша ВЛАЧИЋ

Известан део програма акро-групе Patrol d'Frans заузимају и акробације синхро-пара

Лоше време другог дана аеромитинга, до раних поподневних часова праћено ниском базом облачности и јаком кишом, знатно је пореметило и продужило целокупни летачки програм. Ипак, и екипа Војске Србије је у таквим околностима успешно представила домаће војно ваздухопловство. Публика, а посебно представници штампе и бројни макетари били су изненађени појављивањем авиона Г-4 у новој, специјалној шеми фарбања, рађеној за потребе Сектора за летна испитивања. На тај се начин поново показало да је, и уз релативно мала улагања, могуће направити врхунски маркетинг ваздухопловства и достојно представити државу.

■ ЕКСКЛУЗИВНИ НАСТУП ОРЛА

Ништа мању пажњу није изазвала ни појава орла, који се још увек сматра „ексклузивом“ европских аеромитинга. Измењени програм приказивања, који је за ову сезону припремио мајор Миодраг Ристић, био је изразито привлачан. Нарочито импресиван био је елемент слетање из превртања, који је, поред пилота орла, извео једино пилот белгијског F-16 – додуше, уз веће удаљавање од публике.

Статички део програма није био ништа мање занимљив. На њему су главни експонати били холандски CH-47 чинук, амерички F-16 из Авијана, немачки F-4, E-3 AWACS, румунски МиГ-21 лансер, IAR-330 лума, шведски SAAB 340, пољски Су-22, аустријски PC-6, словачки Ми-17, те британски авиони типа херијер и торнадо.

Своје место је на кечкеметској стајанци први пут нашао и домаћи клипни јуришник J-20 крагуј, који је са олдтајмером парњаком Г-2 долетео из београдског Аероклуба „Галеб“.

Малобројна српска публика имала је прилику да види и авион ДЦ-6Б, којим је својевремено летео председник Тито. Та летелица, који је некадашња Југославија поклонила Замбији, данас је власништво тима „Ред Бул“, приватне компаније која у свом власништву има велики број летећих олдтајмера. У Кечкемету су, осим ДЦ-6Б, представљени Т-28 тројан и АХ-1 кобра. Тиме је скоро сваком љубитељу ваздухопловства пружена прилика да пронађе нешто за себе. И поред кише, која је покварила недељно послеподне, са аеромитинга нико није могао да оде незадовољан. ■

Мр Славиша ВЛАЧИЋ

